

Список використаних джерел

1. Kim, H., & Lee, M. Impact of user participation on customer loyalty in online communities: A case study of a Korean Q&A site. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2015. 176-192.
2. Huang, Z., Benyoucef, M., & Lim, K. H. The role of customer analytics in social media and customer relationship management. *International Journal of Information Management*. 2013. 33(3), 592-596.
3. Fan, W., & Bifet, A. Mining big data: current status, and forecast to the future. *ACM SIGKDD Explorations Newsletter*. 2013.
4. Katsikeas, C. S., Samiee, S., & Theodosiou, M. Strategies of multinational corporations and social regulations: What drives the 'race to the bottom'? *Journal of International Business Studies*. 2006.
5. Wu, M. Y., & Wang, C. H. Effects of online comments on consumers' product perceptions: An attributional approach. *Journal of Business Research*. 2017.

Пантелєєв В. П.,

доктор економічних наук, професор,

Київський аграрний університет

Національної академії аграрних наук України, м. Київ

ВІД МЕНЕДЖМЕНТУ ЗРОШЕННЯ АГРОПІДПРИЄМСТВАМИ ДО ІНВЕСТИЦІЙ У НОВІ ІРИГАЦІЙНІ СИСТЕМИ

Сільське господарство, яке використовує іригаційні системи, забезпечує потреби населення продуктами харчування, а промисловість – вирощуванням технічних культур.

В сучасних умовах на аграрний сектор припадає більше половини витрачання води, тому ефективному використанню води у агросфері приділяється значна увага.

Безпека та раціональне водопостачання має важливе значення для боротьби зі зміною клімату, а також для економічного зростання та високих фінансових результатів бізнесу агрофірм.

Успішне ведення агробізнесу на оновлених землях вимагає від агропідприємств застосування відповідних технічних та комерційних моделей. У табл. 1 наведено основні риси менеджменту (планування, організація та координація, мотивація, облік, контроль, аналіз, лідерство) аграрного потенціалу зрошення для ефективного бізнесу на зрошуваних землях.

Таблиця 1

Головні положення управління водними ресурсами агропідприємствами для виробництва продукції

Функція менеджменту	Зміст
Мета	Ефективне використання потенціалу зрошуваного землеробства агропідприємствами через налагоджену внутрішню екосистему управління шляхом створення умов, для повної та з якнайменшим ризиком реалізації їхніх стратегічних й оперативних цілей
Планування	Розробка планів водокористування, агротехніки та реалізації бізнес-практики використання потенціалу меліоративного землеробства
Організація/ координація	Прийняття управлінських рішень для забезпечення безпечних рішень, які сприятимуть фактичному та майбутньому стійкому управлінню зрошенням, узгодженню втілення агротехнічних заходів із кліматичними умовами та можливостями меліоративної інженерної інфраструктури
Мотивація	Мотивування персоналу агрофірми щодо відповідального ставлення, ініціативності, прогресивності, стимулювання реалізації інвестиційних проєктів та нововведень, ресурсоощадливого та екологічно безпечного водоспоживання і водокористування, формування у колективі високого рівня культури використання води
Облік, контроль/ аудит, аналіз	Ідентифікація потенціалу/капіталу зрошення агрофірми, сформованого як стаціонарна/мобільна система поливу, насосні станції тощо; облік, оцінка і аналіз результатів, оперативне коригування та виконання планових заходів; впровадження сучасних інформаційних систем обліку, аналізу і прогнозування, нарахування амортизації, об'єктивне відображення витрат на утримання систем зрошення з відображенням вартості води, дотримання норм, лімітів, застосування технологічних карт, розробка та дотримання критеріїв прийняття управлінських рішень, кваліфікований аналіз факторів використання потенціалу зрошення, проведення інвентаризації та внутрішнього техно-, водного-, еколого-, енерго-, соціо-, фінансового аудиту
Лідерство	Розвиток у працівників здатності до сумісних дій шляхом постановки та реалізації загальних цілей, визначення цінностей; формування правильної структури управління, виховання необхідних трудових навичок і забезпечення кваліфікаційного розвитку.

Продовження табл. 1

Функція менеджменту	Зміст
Важливі агрибути	Розмір площі зрошуваних земель та вирощувані культури, технічні параметри та можливості зрошувальної системи, приладовий та бухгалтерський облік споживання води, характер водозабору, загрози надмірного стоку, забруднення води, нестачі води, міждисциплінарні підходи до управління, застосування водо – та енергоощадливих технологій, поліпшення екологічного стану меліорованих земель, автоматичні та дистанційно керовані системи зрошення, врахування технологічної цілісності міжгосподарської та внутрішньої мережі зрошення, вживання передових технологій та інноваційних методологій для ефективного управління зрошенням та збереження ґрунту та води
Ринки	Продовольства, товарів, води, землі, кадрів, технологій, послуг

Джерело: розроблено автором за [1].

Аналіз діяльності у складі функцій менеджменту агрофірми, як складової агропромислового комплексу, розглядається як важливий спосіб вивчення об'єкта та суб'єкта управління, характеру їх взаємодії в процесі управління. Через проведення аналізу розкриваються ознаки, якості, відносини кожного з них окремо, встановлюється предметний зміст, механізми взаємного зв'язку, умови досягнення мети управління; використовуються відповідні прийоми оцінки. Серед методів аналізу, оцінювання та характеристики бізнес-процесів, слід відмітити: SWOT-аналіз; PEST-аналіз, що базується на методі експертних оцінок; закон великих чисел, зокрема обчислення математичного сподівання в якості очікуваного фінансового ефекту чи, власне, ризику; імітаційне моделювання, як метод статистичного експерименту, результатом якого є розроблення пропозицій та рекомендацій щодо покращення бізнес-процесів; статистичні методи контролю якості, що використовуються для оцінювання виробничих процесів.

При застосуванні SWOT-аналізу, наприклад, моделюються слабкі та сильні сторони компанії. З точки зору фактору контролю, сильними сторонами менеджменту є управління агрофірмами матеріальних ресурсів, зокрема, води, добрив, насіння, енергії, працівників, інформації, нематеріальних об'єктів тощо, які вона реалізує як свої переваги, наприклад, ефективне використання води, збереження води та землі, екологічно чисті практики управління, ефективне використання матеріалів, контрольоване споживання енергії, управління відходами тощо при реалізації проекту зрошення; в той же час як слабкий менеджмент, прорахунки в управлінні тощо

через самооцінку та самоконтроль персоналу та менеджменту повинні бути встановлені та їхній вплив на результати діяльності вповільнений. За допомогою стратегії лідерства у своїх витратах агрофірма прагне знайти ефективні потужності, зменшити витрати та суворо контролювати виробництво продукції меліоративного землеробства, щоб бути ефективнішим, ніж його конкуренти, та не тільки отримувати більші прибутки, але знижувати ризики та забезпечувати постійний розвиток у майбутньому. Розумне врахування зовнішніх напрямів – можливостей та загроз, які знаходиться поза контролем підприємства, але можуть вплинути на результати бізнес-стратегії: природні умови, умови ринку, отримані зі сторони ресурси, коливання попиту на продукцію, передовий досвід, розвиток технологій, страхування ризиків, загроза втрати бізнесу тощо; їх негативна дія на агропідприємство може бути зменшена.

Вирішальне значення для утворення стратегії інвестицій у зрошення, крім ефективного менеджменту агрофірм та вдосконалення управління об'єктами інженерної інфраструктури на основі тарифів на послуги з водоподачі та водовідведення, буде мати оцінка фінансових інструментів та інвестиційної привабливості реальних проєктів, відбір найбільш ефективних з них; формування реальних інвестиційних програм і портфеля інвестицій, вибір найбільш ефективних форм їх фінансування тощо. Зокрема, доречно надавати водокористувачам податкових, кредитних та інших пільг у разі впровадження ними маловідхідних, безвідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, здійснення відповідно до законодавства інших заходів, що зменшують негативний вплив на води, які передбачено Водним кодексом України.

Запропонована модель сталого водовикористання на основі методики тарифоутворення передбачає, що розраховується повна вартість послуг з подачі води, у складі виробничих витрат вказуються виробничі витрати, утворюється частка послуг з подачі води у загальній собівартості аграрної продукції. У складі такої вартості зазначається інвестиційна складова, яка забезпечує формування фінансових ресурсів для утримання та відновлення міжгосподарської мережі. Вирощування на зрошуваних землях цінних вологолюбних культур: рису, овочів, бавовни тощо слушно розглядається як важлива частина продовольчої та сільськогосподарської політики України військового часу.

Список використаних джерел

1. Кожушко Л. Ф., Сташук В. А., Рокочинський А. М., Фроленкова Н. А. Водний менеджмент в Україні: особливості та перспективи розвитку. Економіка АПК. 2020. № 7. с.68-77.